

FRAMSIDAN

REGIONBIBLIOTEK VÄSTRA GÖTALAND NR 2-02

Kungälv's nya kultur- och kunskapscentrum

Bilder på allt annat än villovägar

Världens roligaste jobb

Missa inte detta!

Barnet ska gå härifrån som en säker och trygg person, säger Margot Johansson, verksamhetschef för kultur och fritid i Brämhult, som intervjuas i detta nummer. Tillsammans med Tia Stenström och Kristina Rennerstedt från Statens kulturråd; Lotten Zetterström, Världskulturmuseet samt Amanda Peralta från Göteborgs Universitet medverkar Margot i Regionbibliotekets nationella konferens kring bibliotek och integration den 10 oktober.

Ledare

Lena Skoglund, förvaltningschef
lena.skoglund@vgregion.se

Innehållsförteckning

- 2 **Ledare**
- 3 **En värld där man kan få finnas i alla delar**
- 4 **NAVET - Kungälv's nya kulturcentrum**
- 6 **Kulturplansarbetet påbörjat i Ulricehamn**
- 7 **Barnboksbildens vänner**
- 8 **Intervju med Margot Johansson**
- 10 **Läströthet för unga**
- 11 **Gästkrönikör Ulla Rhedin**
- 12 **Litteratur i centrum på förskolor**
- 13 **Insidan**
- 14 **Svenska kulturdagar i Minsk**
- 15 **Helvetesgapet**

Regionbibliotek Västra Götaland
Adress: Förlagshuset
Heurlins Plats 1, 413 01 Göteborg
E-post: christina.leijon@vgregion.se
ISSN: 1651-1271
Ansvarig utgivare: Lena Skoglund
Red.grupp: Lena Skoglund, Karin Semberg,
Annette Arvidsson
Redaktör: Christina Leijon
Bildbehandling: Finn Hensner
Tryckeri: Litorapid media AB, Göteborg
Foto: Christina Leijon

www.bibl.vgregion.se

Vad kan vi lära av den nya världen?

Just hemkommen från IFLA- konferensen, biblioteksvärldens internationella årsmöte som i år ägde rum i Glasgow, försöker jag sortera alla de intryck jag fick med mig hem.

USA har sedan förra sekelskiftet varit ett föregångsland för oss i Europa vad gäller barnverksamhet och naturligtvis bedrivs en mängd gott biblioteksarbete i både Europa och USA. Men mest inspirerad blev jag av den entusiasm och nybyggaranda som strålade om barnbibliotekarierna från Singapore och Colombia.

I Singapore invigdes det första barnbiblioteket 1992 och där växer bibliotek just nu upp som svampar ur jorden. Biblioteken placeras mitt i shoppingcenter och ambitionen är att alla singaporianer (4 miljoner!) ska sugas in i biblioteken i de miljöer där människorna redan rör sig. Inga metoder avvisas när det gäller målet att nå alla.

"Vi måste tvätta bort tråkighetsstämpeln från biblioteken", menade en föredragshållare och berättade att man i ett bibliotek arrangerat kurser i kickboxning för att nå en viss grupp pojkar. En annan metod var att arrangera fotbollskvällar på biblioteket i samband med fotbolls-VM i Japan och Korea tidigare i sommar.

I Colombia hade man startat *bibliocirkus* och utvecklat samarbetsprojekt med hotellnäringsen som distribuerar *bokmenyer* med utlåningsservice till sina gäster. Man praktiserar också metoder att kontinuerligt skicka barnböcker hem till de föräldrar som på grund av besvärliga arbetstider har svårt att ta sig till biblioteken. Påhittigheten är också stor vad gäller att använda den nya tekniken, sms-meddelanden sänds till låntagare med lästips och andra meddelanden.

Det känns som om de länder som startar sin barnbiblioteksverksamhet just nu, i en värld där en mängd olika medieprodukter konkurrerar om barns uppmärksamhet, noga har avlyssnat de villkor som barn och föräldrar lever under i dag.

Sitter vi i västvärlden fast i gamla rutiner och traditioner kring hur barnbiblioteksverksamhet ska se ut ?

Redaktören har ordet

Vart tar alla original vägen?

Vi skulle gå på bio och se *Findus*; Linnea, Lo och jag. När biljetterna var uthämtade och godis och dricka införskaffat hade vi fortfarande gott om tid. Det fick bli ett besök i domkyrkan tvärs över gatan.

Barnen gick på egen upptäcktsfärd medan jag försjönk i någon djupsinnig betraktelse.

Plötsligt står de där och drar i min jacka.

"Kom!", säger de och springer iväg fnissandes.

Under en av kyrkbänkarna låg en man, lyckligt ovetandes om att ha blivit upptäckt, och sov ruset av sig.

Det där sättet som ett barn kan se och upptäcka är avundsvärt.

Ways of seeing är en bok som gjort starkt intryck på mig. Den gjorde mig medveten om hur olika sätt det finns att se och varmed man blir *sedd*.

Jag har haft glädjen att lära känna konstnären Jens Mattiasson som genom hela livet lyckades bevara "sättet att se". Men så var han också ett original.

Original av annat slag kan man få se på Galleri Under Trappan, där BarnboksBildens vänner i samarbete med Göteborgs Konstmuseum har inrättat ett rum för barnböckers originalillustrationer.

Margot Johansson, Astrid Lindgren och Pernilla Stalfelt hade *det*. Alla tre hade en pappa som såg dem, som uppmuntrade och trodde på dem.

Att bli sedd för den man är ger barn en bra grund att växa vidare på.

Ur detta skapas förutsättningar för oss att mötas som jämlika och som samtidigt ger oss möjlighet att värna om vars och ens originalitet. "Att byta ett ord eller två...".

I mötet föds samtalet.

Vi ses i Västra Götaland,
Christina Leijon
christina.leijon@vgrgion.se

"Vår mål är inte att skapa goda böcker och få barnen att läsa dem. Vårt mål är att, med böckerna som hjälpmedel, aktivera barnens skapande krafter och lära dem utvinna glädje ur sin tillvaro".

Lennart Hellsing *Tankar om barnlitteraturen*

Biblioteket - en värld där man kan få finnas i alla delar

LÄSANDET FICK JAG I PRESENT av mina föräldrar. När jag var liten läste de högt för mig och när jag blev lite äldre satte de böcker i händerna på mig, vad som helst bara de såg att jag tyckte det var kul. Men förutom mina föräldrar fanns det en annan människa som betytt oerhört mycket för mig och det var min bibliotekarie. Hon hette Ulla Fröding och var fantastisk. Hon såg mig, tog det jag sa på allvar och svarade sen:

– Jag vet en bok som du kommer att älska. Så gick hon och hämtade den. Och det gjorde jag verkligen. Jag älskade alla böcker hon rekommenderade mig. Särskilt minns jag den där gången när hon, jag kanske var sådär 10-11 år och hade just kommit in på biblioteket, när hon kom fram till mig och sa:

– I dag ska du och jag gå till vuxenavdelningen.

Det var ett magiskt ögonblick. Hon gav mig en vuxenbok som hon tyckte jag skulle läsa, hon var helt otrolig. Henne har jag jättemycket att tacka för när det gäller att hitta rätt i bokdjungeln.

Text & foto: Christina Leijon

Annica Wennström är journalist och en av tre författare som skriver under pseudonymen Emma Vall.

NAVET

Kungälv's nya kultur och kunskapscentrum

Bild: Wingårdh Arkitektkontor AB

I Kungälv planeras och ritas det för fullt - för här ska byggas ett nytt bibliotek, nya kulturlokaler och ny gymnasieskola. Arbetsnamnet för hela projektet som ska stå färdigt hösten 2004 är Navet. Arkitektfirman som vann med sitt förslag lúmen heter Wingårdhs.

NAVET ÄR KUNGÄLVSBORNAS nya kultur- och kunskapscentrum där lärande, växande, bildning, eget skapande, information och inspiration går hand i hand. Kulturen är här en levande kraft som används på tvärs och i alla sammanhang. Navet ska bli ett centrum för livslångt lärande och kultur, för möten, dialog och delaktighet. En plats för själens växande men också för kroppens. För här ska också finnas idrottshall, cafeteria och restaurang för både skolmåltider och a la carte.

Navet är tänkt att bli den centrala mötesplats i Kungälv som saknas idag - en plats för alla åldrar och behov. Barn och ungdomar står i fokus. En särskild framtidsgrupp har bildats för att kunna fånga upp intressen och önskemål om Navet hos de framtida brukarna. I denna grupp arbetar både vår barnbibliotekarie Rosa Maj Hjerpe och kultursekreterare Åsa Tollbom tillsammans med Fritid, musikskolan, grundskolan och gymnasium.

Lu´men betyder ljus, ljusöppning, lysande kropp

Den formgivningstävling som utlystes i början av året vanns av Wingårdh arkitekter med förslaget lu´men. Lu´men betyder ljus, ljusöppning, lysande kropp. Förslaget karakteriseras av två stora lyktor i transparent glas, en i vardera ändan av Uddevallavägen, som ska lysa dygnet runt i Kungälv och uppmana till aktiviteter och möten. Kulturhuset och biblioteket ligger vid lyktan närmast staden och idrottshallen i motsatta ändan. Däremellan finns de två byggnaderna som rymmer gymnasie- och vuxenutbildning. Samtliga byggnader är organiserade kring atrier i tre öppna plan. Koncentration, samordning och flexibilitet är nyckelord.

Kulturhuset, ger med sina tre öppna plan rymd, insyn och överblick vilket skapar möjligheter till kontakter och möten. Att kunna se varandra vertikalt och horisontellt ger inspiration och väcker nyfikenhet. Inte minst ungdomar tycker ju om att kunna spana in varandra och här finns många tillfällen till det.

Spännande glasgång väcker nyfikenhet och rörelselust

På plan 2 finns en glasgång som löper igenom alla fyra byggnader från biblioteket vid huvudentrén till idrottshallen. Glasgången ger möjligheter för rörelse och kommunikation mellan Navets olika delar men kan också fungera som mötesplats, studieplats etc.

Bibliotekets andra plan kommer att bli ett studiecentrum, här kommer gymnasiebibliotekarierna att hålla till, en stor del av facklitteraturen koncentreras hit liksom data- och studieplatser.

Går man ut från bibliotekets andra plan kommer man till teaterfoajén med plats för mindre utställningar. Här rymms också musik, körsalar och rockstudio. Där går det också att

kika ned i konsthallen innan man kommer till vägledningscentrum, Syo, skolhälsovård och vidare in i gymnasieskolan.

Navets huvudentré ligger i kulturhuset, där det första besökaren möter är biblioteket som man kan slinka in i direkt på morgonen. I entréplanet finns också reception gemensam för hela huset, konsthall, cafeteria och en teater för 350 platser. Runt teatern ligger loger, dans- och dramasalar som ska samutnyttjas av utbildnings- och kulturförvaltningen. Konsthallen på 120 kvm vetter utåt den innerstadsgata (Fabriksgatan) som löper utmed hela byggkomplexet ca 350 meter, där en grön utemiljö ska skapas. Navet innebär också en rejäl stadsförnyelse för Kungälvs centrum där hela kvarteret Gjutaren som idag är ett nedslitet industriområde i norra delen av stan kommer att fyllas av bostäder och Navet.

Barnavdelning med plats för skaparkraft

I bibliotekets bottenplan finns bl a utlån/ återlämning, tidningar, tidskrifter, talböcker, läs och skrivstuga. Här ligger också barnavdelningen som får betydligt större utrymme än den har idag. Där finns en skaparverkstad för barn och en liten utställningshall som vetter mot den stora entréfoajén med 10 meter i takhöjd. Äntligen blir det plats för alla våra barngrupper och aktiviteter. Ett sagoskåp finns också med i planerna. I närheten av biblioteket finns en miniaula med 40 platser som kan användas för klassbesök, bokprat etc.

För de lite äldre barnen ska det också finnas en egen vrå. Äldre ungdomar från gymnasieåldern och uppåt kommer till stor del att vara på plan 2 där studier kan varvas med annan läsning och intryck.

På det tredje planet i biblioteket finns skönlitteratur, sköna läsfätöljer, konst, musik och hembygds litteratur. Vi tänker oss att det ska bli en lugnare del av biblioteket, en plats för reflektion och lugn och ro, ett ställe att komma ifatt sin bortsprungna själ på.

Det är en spännande tid vi har framför oss i Kungälv

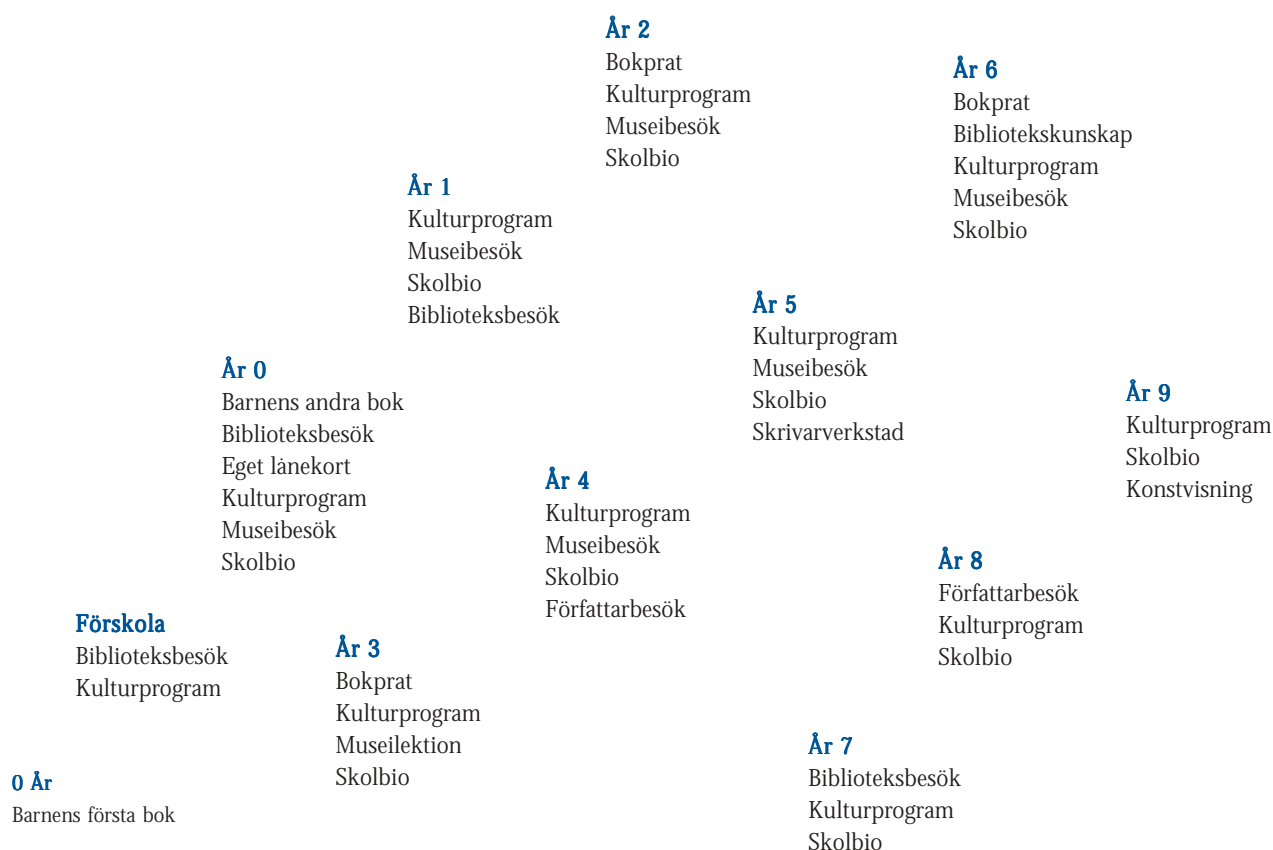
Det är många frågor som ska lösas. Inte minst ska det finnas en fungerande organisation i Navet, där skilda kulturer ska kunna samsas och tillsammans bygga och vidareutveckla idéerna. Navet ska bli så mycket mer än ett nytt bibliotek och en ny gymnasieskola. Det starka sambandet mellan kultur och lärande är Kungälvs och Navets stora framgångsfaktor - ett gränsöverskridande arbetssätt som leder vidare.....

Elisabeth Lundgren
Kulturchef i Kungälv
www.kungalv.se/bibliotek

Inspirerade av Svensk Biblioteksförenings rekommendation:

Ulricehamns kommun har påbörjat arbetet med en kulturplan

Trappan visar hur kulturförvaltningens verksamhet följer barnen från födsel till avslutad skolgång.

I april 2001 fastställde kommunfullmäktige *Kulturstrategi för Ulricehamns kommun*. Det är ett visionsdokument utarbetat uppifrån, av kulturpolitiker och tjänstemannaledning. *Kulturplanen* är en nedbrytning av kulturstrategin till konkreta mål – hur den kulturstrategiska visionen ska uppnås. Den är utarbetad underifrån av alla medarbetare på kulturförvaltningen, vilket ger en mycket god helhetssyn över enhetsgränserna över hur målen bäst kan uppfyllas.

Ulricehamns kommun ska erbjuda de ca 22 000 invånarna en kvalitativt god och varierad kulturverksamhet. Kulturen ska vara tillgänglig för alla, fysiskt, psykiskt och socialt. Barn och ungdomar är en prioriterad målgrupp. Barns läsvanor och språkutveckling ska ägnas särskild uppmärksamhet och målsättningen är att väcka ett läsintresse.

En grund för arbetet är FN:s barnkonvention där det står att alla barn och unga ska ha rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och ha lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet.

Kultursekreteraren, barnbibliotekarien och museipedagogen ansvarar för och samordnar förvaltningens barn- och ungdomsverksamhet.

Biblioteket erbjuder läsfrämjande åtgärder såsom bokprat, biblioteksbesök, temalådor, föredrag om barns språkutveckling samt litteraturlistor. De integrerade folk- och skolbiblioteken får dessutom rådgivning gällande mediainköp, gallring och skolbiblioteksutveckling.

Alla barn från tre år till gymnasiet ska erbjudas ett kulturprogram per termin i form av dans, musik eller teater. Dess-

utom ska regelbundna musik- och sagostunder med professionella berättare erbjudas på biblioteksenheterna.

Barn- och ungdomskulturgruppen bestående av representanter för kulturförvaltningen, skolor och förskolor träffas 2 gånger per termin.

Från och med att barnen börjar i förskolan tillkommer en biografiffilm per termin. Skolbion har som mål att ge barn och ungdomar en biografupplevelse och möjlighet att fokusera kring god filmunderhållning och såpoperor, samt ge kunskap om hur filmanalys går till. Den rörliga bilden är idag barn och ungdomars vanligaste media och det är därför viktigt att de får redskap för att värdera vad de ser. Den pedagogiska ambitionen är att filmen skall vara en del av ett arbetsområde och begreppet skolbio ska vara integrerat i undervisningen på samtliga enheter och nivåer. Filmföreställningarna är obligatoriska för samtliga och skall efterföljas av någon form av filmanalys. Videofilmer av god kvalitet är också en viktig del av bibliotekens verksamhet.

Ulricehamns lokala kulturarv levandegörs genom den museipedagogiska verksamheten. Bygdens historia ska levandegöras och museet ska vara en källa för information om hembygden. Alla barn ska erbjudas guidade visningar av museets fasta och tillfälliga utställningar, visningar av de kulturhistoriska byggnaderna i stadsparken, stadsvandringar samt museielektioner i klassrummet.

Annica Edström, kultursekreterare
annica.edstrom@ulricehamn.se

Bilder på allt annat än villovägar

Dold bakom den stora trappan i entréplanet på Göteborgs konstmuseum har Barnboks bildens vänner inrättat Galleri Under Trappan där man kontinuerligt ställer ut barnböckers originalillustrationer. Ordförande för föreningen är Margaretha Dahlström, till vardags barnbibliotekskonsulent i Göteborg.

Många originalillustrationer försvinner med tiden, bilder säljs styckvis, andra skadas vid hantering, transporter, utställningar etc. Barnboks bildens vänförening, som startade 1989 och har ca 400 medlemmar, vill genom sitt arbete ändra på detta. Vänföreningen köper in eller får genom gåvor originalbilder (hela bildsviter) som sedan doneras till museet där de förvaras och finns tillgängliga för forskning. Med vissa restriktioner kan bilderna även lånas av andra museer och bibliotek. I den mån det är möjligt kompletteras illustrationerna med en bok, fast även de kan vara svåra att få tag på. Margaretha räknar upp några hon gärna skulle se fanns i tryggt förvar:

– Vi ber våra medlemmar hålla utkik i antikvariat etc. Kanske ligger det en och annan bok på någon vind ... vi skulle bli väldigt tacksamma om någon ville skänka dem till oss, säger Margaretha. Barnboks bildens vänner träffas fyra gånger om året, lika många gånger som medlemstidningen *Solägget* ges ut.

Text & foto: Christina Leijon

Böcker som Barnboks bildens vänner gärna skulle vilja se fanns i tryggt förvar:

Kaj Beckman: *Tummelisa*, Tiden 1967. *Näktergalen*, Tiden 1969.

Louis Moe: *Burre Busses nya äventyr i trollskogen*, Åhlén och Åkerlund 1918.

Einar Nerman: *Tummelisa*, Åhlén & Åkerlund 1915.

Einar Norelius: *Svenska Sagor*, 1943-45, *Svenska Folkböcker*, 1946-56, A-B Bokverk förlag.

Margaretha Dahlström, ordförande i Barnboks bildens vänner och Ingmari Desaix, intendent, Göteborgs konstmuseum framför Kjell Ivan Andersons illustrationer till "Felix vill inte bada".

Väl omhändertagna i arkiven står originalillustrationerna till förfogande för forskning och kommande utställningar.

Mer om Barnboks bildens vänner kan man finna på Konstmuseets hemsida www.konstmuseum.goteborg.se
margaretha.dahlstrom@stadsbiblioteket.goteborg.se

Jag skulle vilja lägga hela kulturen på ett guldfat framför barnen

Plötsligt blev det som hon i många år arbetat med satt under lupp.

– Visst är det en märkligt känsla, det medger Margot Johansson, verksamhetschef för kultur och fritid i Brämhult.

PÅ UPPDRAG AV Statens kulturråd och Svenska Kommunförbundet har Tua Stenström granskat kommundelen Brämhult i Borås. I häftet *Kultur som redskap för språkutveckling* beskrivs hur Brämhult med drygt 10. 000 invånare arbetar med mål- och handlingsplaner som rör barn- och ungdomsverksamhet.

1992 delades Borås i tio stadsdelar och varje kommun del fick möjlighet att inom sina ekonomiska ramar utforma kulturverksamheten enligt invånarnas önskemål och behov. Brämhult består av två ungefär lika stora bostadsområden, dels det lilla villasamhället som fått ge namn åt stadsdelen och dels det mångkulturella Hässleholmen med i första hand hyreslägenheter. I området talas ett 30-tal språk. Nästan 50 % av stadsdelens invånare är födda utomlands eller av utländska medborgare.

Frågan är vad man har för perspektiv i centrum

När man arbetar med barn- och ungdomskultur är det barnet, eller den unga människan som är i centrum, inte vare sig biblioteket, skolan eller något annat. Margots mjuka stämma blir aningen vassare när hon förklarar att man ständigt måste fråga sig hur vi vuxna kan hjälpa barn till ett så rikt liv som möjligt. Att förvaltningarna ska samverka i hög grad ser hon som en självklarhet.

– Om vi hjälps åt, var och en utifrån sin profession, kunskap, erfarenhet, fantasi och glädje inte att förglömma, ja, då skapar vi en bra plattform. Barnet ska gå härifrån som en trygg och säker person med så mycket som möjligt med sig i bagaget, säger Margot åtföljt av ett litet *hmm*.

Det där lilla hummandet återkommer ofta när hon talar, som en slags signatur på att hon anser att erfarenheten lärt henne att just så förhåller det sig.

Kraften att orka med ett hängivet och krävande arbete hämtar Margot Johansson från långa promenader med beaglehunden Klara.

Det börjar i språket

– Jag skulle vilja lägga hela kulturen på ett guldfat framför barnen, säger Margot och lyfter fram händerna, samtidigt som kinderna antar en blossande, röd ton. Var så god, här har ni teater, dans, musik, museer etc.

Men det börjar i språket, och för Margot är sammankopplingen av kultur och språkutveckling en hjärtefråga.

Nya planer utgår från hur det skulle kunna se ut i den bästa av världar. Hon ser lite plirigt på mig och skrattar, men blir strax allvarlig igen och tillägger:

– Vad är det för behov vi tycker oss se, där är vår utgångspunkt.

Om kulturens kraft är hon övertygad. Den har allt; etik, moral, värdegrund. Frågan man måste ställa sig är hur man kan nå så många som möjligt. Gör man det genom att finnas och verka enbart i sitt bibliotek eller när man fler genom en nära samverkan med den personal som arbetar i förskola och skola? Vår ambition, förklarar Margot, är att göra dem som i sin dagliga verksamhet arbetar med barn till goda kulturförmedlare.

Det var då vi slutade säga böcker och det blev media istället

Grunden till sitt sätt att arbeta har Margot hämtat från ett som hon uttrycker det, långt liv som bibliotekarie. Det började i Hulta i slutet på 60-talet. Vi hade lyssnarplatser, mycket tidningar och tidskrifter, och lånade ut 130 – 140.000 böcker per år, berättar hon.

Borås har alltid varit en stor invandrarkommun. På 60-talet kom man från Finland, Ungern och Italien, men i början på 70-talet började människor från stora delar av världen att bosätta sig i den lilla stadsdelen Hulta. Margot ser det som en spännande tid. Därefter blev det ett antal år på stadsbiblioteket.

1988 blev det dags för Hässleholmen. Att söka sig dit var ett medvetet val. Margot ville testa om kunskaperna och erfarenheten från att ha arbetat med språkutveckling och litteraturpedagogik i stor skala också höll för ett avgränsat område. Att där rädde stora behov visste hon sedan tidigare. Biblioteket hade tillkommet 1984 som en resurs för fritidsgården och var ett led i att göra det nedgångna området mer stabilt.

Idag är man sex anställda inklusive Margot på kommunalsbiblioteket. Som ett led i integrationsarbetet har man anställt två bibliotekarier från Iran, och Bosnien. Ett bibliotek finns också i servicehuset och på samtliga tre skolbibliotek finns fackutbildade skolbibliotekarier. Dessutom finns en språkutvecklare anställd på 100 %.

Pappa lärde mig att det inte finns några problem, bara frågor att söka lösningar på

Margot föddes 1938 i Borås, mamma var hemmafru som man sade på den tiden, och pappa arbetade på Stadshotellet. Hon minns krigsåren som en sluten tid. Den lilla nära miljön blev viktig, i långt högre grad än nu, anser hon. Resor gjorde familjen, som utökades så småningom med en lillebror, främst till kusten.

När pappan arbetade sent på kvällarna satt mamma och läste. Margot minns när boken om Pippi Långstrump kom 1945. Det var en fantastisk upplevelse, plösligt fanns en berättelse om en flicka som var både stark och modig. Det inspirerade henne att ta efter även om pappan också ivrigt uppmuntrade självständigheten och styrkan: Klaga inte flicka, lös det.

- Han trodde stenhårt på att jag skulle fixa det, berättar hon.

Vi utgår från det goda, det starka

Visst finns det bekymmer men de är till för att övervinnas. Tänkandet har hon tagit med sig in i arbetslivet. Visioner liksom en stark framtidstro är viktigt.

- Var och en för något positivt med sig, och vi bygger vidare på det som är gott. Jag måste våga tro att framtiden också är till för mig, att jag har en plats och en möjlighet.

Ett lugnt och stabilt familjeliv är något som Margot sätter stort värde på:

- Är grundfundamentet starkt då orkar man.

Varifrån hämtar hon sin kraft

För några år sedan byggde de ett hus på makens föräldra-

I Hässleholmens centrum står lokalerna tomma med förtäckta fönster.

gård utanför Ulricehamn. Kraften att orka med ett hängivet och krävande arbete hämtar hon från de långa promenaderna i omgivningarna med beaglehunden Klara. Den milsvida utsikten lägger frågorna på plats, man får perspektiv, förklarar hon.

Margot är medlem i kommunledningens ledningsgrupp och hon anser att det är viktigt att kunna vara med och påverka.

- Att veta *vad* man ska hitta på är väl inte så svårt, frågan är mer *hur* vi ska göra det, säger hon. Och sen inte minst, att se till att få det gjort, hmm...

Text & foto: Christina Leijon

FAKTARUTA

Mediaanslag 2001

kommundalsbiblioteket	260.000 kr
Skolbiblioteken	195.000 kr

Öppettider

Kommundalsbiblioteket	32 tim/vecka
Skolbiblioteken	85 tim/vecka

Utlåningssiffor

Kommundalsbiblioteken	56.700 volymer
Skolbiblioteken	63.900 volymer

margot.johansson@boras.se

Lästrött vid 7 – bli en Boktok nu!

Jag gillar inte att läsa!
Har du försökt då?
Nä!
Men hur kan du då...?
Jag bara vet det!
Men nu är det så att er lärare sagt att ...
Nä, det behövs inte!

MAN BLIR ÖMHJÄRTAT och lite full i skratt åt alla "dåliga" undanflykter, men frågan kvarstår:

Hur gör vi läsandet så eftertraktat och begärligt i barns ögon att det är värt all den ansträngning som krävs?

Vi beslöt oss för att så ett läslustfrö och bjöd via klasslärare in barn i 8-10-årsåldern (från skolorna i stadsdelen Centrum) till Stadsbiblioteket för att se föreställningen *En klok boktok*, av och med Teater Lila.

Samtliga barn som kom hade redan stött på någon form av tröghet i läsprocessen och fått extrahjälp i skolan. (Statistiskt sett är det ca 4-5 barn per klass som har någon form av lässvårighet.) Även barnens föräldrar fick ett brev med en förklaring till projektet och en inbjudan till Ordverkstaden.

I den specialanpassade föreställningen vävde skådespelaren in spännande och lättlästa titlar som köpts in till projektet och talsyntesdatorn "käbblade emot". Efter föreställningen

fick barnen chans att testa datorn och dess olika hjälpmedel samt låna böcker.

Läraren kunde även få med sig en extra låda med böcker för resten av terminen.

Vi, Tina Hedegård, barnbibliotekarie, Malin Gustavsson och Janet Lövdal, läs- och skrivtekniker på Ordverkstaden, arbetar på Barn- och ungdomsavdelningen, Göteborgs stadsbibliotek med att ge service till barn och ungdomar med någon form av lässvårighet.

Med projektet Boktoken ville vi, förutom att marknadsföra Ordverkstan och Äppelhyllan, nå barnen tidigt i läsprocessen och uppmuntra dem att utifrån alla sina sinnen bli nyfikna på läsäventyr – känna, lyssna, lukta, se ...

Vi började med ett frö, nu är det dags för en hel påse!

Tina Hedegård

tina.hedegard@stadsbiblioteket.goteborg.se

Ordverkstan och Äppelhyllan, avd.2

www.stadsbiblioteket.goteborg.se

Källsortera dina resor

Missriktad välvilja

Barn och ungdomar snuvnas ibland på vardagsmotion av sina föräldrar som kör dem till skolan. I missriktad välvilja körs barnen från dörr till dörr, istället för att de kunnat cykla eller gå. Detta skapar både stora hälso- och miljöproblem! Barnen berövas chansen att dagligen få röra på sig, en stor andel av trafiken med avgaser och buller i tätorten morgon och eftermiddag skapas av föräldrar. Den största risken för barnen att bli överkörda utanför skolan orsakar en annan förälder. (Och föräldrarna skulle själva behöva mer motion!)

Ingrid Horner, miljöhandläggare

www.vgregion.se/miljo

Tänkvärt om vardagsmotion

www.bli.fysisktaktiv.nu/

IT-Rutan

ALT+TAB

Om du har flera program igång samtidigt, kan du växla mellan dem genom att hålla ner ALT-tangenten och trycka på TAB. På detta sätt slipper du att använda musen om du vill hoppa från ett program till ett annat.

Ulla Rhedin

I MITT ARBETE SOM forskare, kritiker och lärare på universitetet har jag under många år verkat för att lyfta fram nya synsätt på bilderboken. Inom ramen av en drygt tjugo-årig universitetskurs, *Barn och Litteratur*, har jag med min bakgrund i konst-, litteratur-, teater och filmvetenskap haft möjlighet att tillsammans med mina kollegor inom pedagogik, psykologi och sociologi, utveckla tvärvetenskapliga frågeställningar och synsätt kring barnlitteraturen.

Mycket kortfattat kan man säga att vi dels har försökt ställa barnlitteraturen i relation till barnets kognitiva, sociala och psykologiska utveckling; dels relatera den till den syn på barnen och deras böcker som vi anser denna litteratur har speglat under olika historiska, samhällsliga och kulturella skeden.

En viktig fråga har varit att fundera kring barnbokens funktion för det växande barnet i olika sociala och psykologiska sammanhang. På "individplanet" kan man ställa sig följande frågor: Vilken funktion kan denna bok tänkas fylla för ett barn i en speciell ålder och i en speciell samhällslig situation?

Kan boken tänkas fungera på något visst sätt (stödjande, utmanande, bekräftande, hindrande) i barnets orientering och anpassningsprocess visavi omvärlden?

Fyller den just i ögonblicket främst sin funktion på autonomi- och självhävdeplanen (som självständighets- och identitetsutvecklande eller psykologiskt bekräftande)?

Fyller den flera funktioner samtidigt?

Glädjande nog har det i Sverige utvecklats en nära nog unik bilderbok, som i och med sitt konsekventa barnperspektiv är djupt solidarisk med barnet. En bok som *Andrejs längtan* (1997) av Barbro Lindgren och Eva Eriksson berättar sin historia på ett unikt barnkonsekvent sätt, d.v.s. ur berättarbarnets eget begränsade perspektiv – rörande och humoristiskt för oss vuxna – men helt barnlogiskt för sina egentliga läsare. En bilderbok av det här slaget är oftast också mångbottnad och låter sig tolkas på flera plan samtidigt – den tömmer sig inte i en första läsning. En vuxen läsare frågar sig förbryllat (möjligentligen oroligt): Vad händer egentligen med Andrej och hans vän? Finner de verkligen Andrejs mamma? Dör de? Vad händer *egentligen* i boken?

Gästkrönikör
Gästkrönikör

När det å andra sidan gäller frågan om de många importerade faktabilderböckerna av det internationellt påkostade slaget har vi i många år rekommenderat olika förmedlare och inköpare att ställa ett enda enkelt – och kritiskt – spørsmål till varje bok: På vilket förståelseplan måste den fråga vara ställd, som motiverar det svar som denna bok vill utgöra?

Ställer man frågan så och sedan kopplar tillbaka svaret till sin kunskap om barns förståelsehorisonter, blir det ofta förfärande tydligt att man måste vara minst vuxen – och därtill gärna områdesspecialist – för att kunna omvandla denna så kallade kunskap till verklig *vetskap*. Eller så måste barnet ha en aktiv och kunnig vetare med sig in i det ofta mycket sporadiska och fragmentariska informationsflödet. Och hur många har det?

En ny fråga anmäler sig som regel omedelbart: Om nu den kognitiva nivån i många av dessa böcker vida överstiger barns och ungdomars nivå – för vem är då dessa "barnböcker" främst tänkta? Eller kan de tänkas fylla andra funktioner för barn i olika åldrar som motiverar inköpen – t.ex. fantasistimulans? Eller är dessa böcker enbart kommersiell exploatering, det vill säga enbart för vuxna?

Ulla Rhedin, fil.dr.

Ulla Rhedin

Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra ...

Deltagande bibliotek i projektet är under 2002: från vänster, Birgitta Poleman, Öckerö bibliotek; Lotta Strömblad, Stenungsund; Karin Kraft, Hjällbo/Lärjedalen; Ewa Kollberg, Regionbiblioteket; Agneta Blomberg, Tranemo; Lena Jonsson och Bodil Johansson, Mölndal och sittandes på huk; Gertrud Widerberg.

Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra är projektet som handlar om att finna vägar för att förskolebarn ska få tillgång till positiva litteraturmöten, såväl i hemmet som i förskolan. Man har nu hunnit drygt halvägs på sitt första år. Att skapa förutsättningar för att förskollärare och barnbibliotekarier gemensamt ska kunna finna framkomliga litteraturvänliga vägar står också på programmet som stöds av Kulturrådet.

År 2003 kommer det att vara fem andra kommuner som deltar. Det är många som har anmält sitt intresse.

Mer om projektet finns att läsa på Regionbibliotekets hemsida:
www.bibl.vgregion.se

Jag har världens roligaste jobb!

Strax före jul ringde plötsligt Ewa Kollberg mig och frågade om jag ville bli projektledare för projektet *Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra*.

Under hela mitt vuxna liv har jag arbetat med kultur i olika former och nästan alltid med inriktning mot barn och unga. Ofta har jag blivit otålig och upprörd över hur lågt samhället prioriterar de första fem åren i barns liv - de år då vi vuxna har sådana fantastiska, och lustfyllda, tillfällen att förse varje barn med verktyg att kunna ta tillvara på sina egna möjligheter.

Och så ringer då Ewa och frågar om jag vill arbeta med ett projekt för att, tillsammans med förskolepersonal, barnbibliotekarier, barn och föräldrar, utforska hur "litteraturprofilerade förskolor" skulle kunna se ut.

Hur skulle jag då kunna svara något annat än "Ja!"?

Nu har projektet pågått i drygt ett halvår. Jag har haft glädjen att resa runt och besöka 35 förskoleavdelningar och deras bibliotek. Oj, vad vår region är stor!! För skojs skull har vi räknat och kommit fram till att projektet berör lite över 600 barn, runt 120 förskolepersonal och ca 950 föräldrar, och så får man inte glömma alla mor- och farföräldrar och syskon!!

Någon färdig mall för hur en förskola med litteraturprofil ska se ut kan vi inte erbjuda, gud ske lov!

Istället vill vi, från projektet, ge tillfälle och möjlighet att ta upp en massa spännande och viktiga frågor. Vi vill skapa lite extra utrymme för att lära nytt och mer om något som känns särskilt lockande. Och, inte minst viktigt, vill vi bidra till att personalen på förskolor och bibliotek får träffas och dela med sig av erfarenheter och yrkeskunskaper. Tillsammans tror vi att alla inblandade i projektet kommer att hitta en egen väg för att utforma sin förskola med litteraturprofil. Och vi tror att den egna lusten och initiativet kommer att vara det som gör att *Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra*-förskolorna är här för att stanna.

Gertrud Widerberg/projektledare
gertrud.widerberg@vgregion.se

Insidan

Lindome bibliotek (Mölnadalens kommun) har anställt en ny skolbibliotekarie.

Eskil Rönnberg började sin anställning i maj i år.

Med vänliga hälsningar,

Katarina Modén, Lindome bibliotek.

Hör av er till Framsidan med personalförändringar etc som sker på ditt bibliotek.

Gertrud Widerberg, projektledare för *Alfons, Ellen, Kotten och alla de andra*...

Broschyr på flera språk

I samarbete med länsbiblioteken i Stockholm och Skåne samt Internationella biblioteket har Regionbiblioteket tagit fram en broschyr om barnlitteratur och högläsning. Broschyren vänder sig till föräldrar med annat hemspåk och kommer att distribueras till landets alla länsbibliotek.

Svenska kultur dagar i Minsk

Eva Fred, konsulent på Regionbiblioteket för till Vitryssland för att berätta om hur barnbibliotekarier arbetar i Sverige. Hennes kompletta resedagbok finns att läsa på internet.

Den 5-8 juni blev jag inbjuden av Svenska Institutet att resa till Minsk, Vitryssland för att delta i evenemanget *Svenska kultur dagar*. Dagarna öppnades med invigning av IBBY-utställningen "Böcker bygger broar" och fortsatte med föreläsningar och seminarier om svensk barnlitteratur och barnbiblioteksverksamhet.

Evenemanget hade samlat en stor samling intresserade barnbibliotekarier, lärare, studenter och journalister.

I sällskap hade jag Kajsa Öberg Lindsten, översättare och skribent från Göteborg, som på flytande ryska höll sina föredrag om svensk barnlitteratur. Själv berättade jag på svenska om hur barnbibliotekarier arbetar i Sverige, och en duktig tolk översatte till ryska. Efteråt fick jag frågor om bibliotek men också spontana frågor om hur vi lever i Sverige.

Arrangemanget var mycket väl ordnat. Det rädde en varm och hjärtlig stämning och jag träffade så många trevliga människor!

Resan i sig, med landsvägsbuss från Vilnius in i Vitryssland, var ett äventyr. De vitryska gränsvakterna var mycket noggranna i sina kontroller och det blev en lång och svettig väntan innan vi kunde resa vidare.

Det var en spännande och lärorik resa på alla sätt, och vill någon läsa mer om mitt äventyr i Minsk så skickar jag gärna min *Resedagbok* (som också finns utlagd på Regionbibliotekets hemsida.)

IBBY International Board on Books for Young People.
En ideell förening vars målsättning är att stödja spridning av barn- och ungdomslitteratur runt om i världen.
www.ibby.org

Eva Fred, konsulent, Regionbibliotek Västra Götaland
eva.fred@vregion.se

BarnBoksNätet

I oktober 2001 startade BarnBoksNätet sin verksamhet. Initiativet kom från Maud Mangold och Catarina Kruusval. Syftet med nätverket är i första hand att barnboksförfattare och illustratörer i Västsverige ska kunna träffas och utbyta erfarenheter. Att driva olika gemensamma projekt står också på dagordningen. På Författarcentrum Väst och Författarförmedlingen gläds vi åt BarnBoksNätet som redan hunnit generera flera nya barnboksförfattare bland våra medlemmar.

Medlemmar augusti 2002: Lena Arro, Kajsa Asklöf, Anita Eklund Lykull, Britt Engdal, Maj Fagerberg, Sara Grimbergsson, Pia Hagmar, Victoria Hammar, Tina Jerkenstam, Catarina Kruusval, Inger Lindahl, Kerstin Lundberg Hanh, Gunvor Nordström, Andrea Raeder, Kristina Westerlund. Sammanställande är Maud Mangold.

Birgitta Nilsson/Författarcentrum Väst
formedlingvast@forfattarcentrum.se

Gör så att skolbiblioteket hamnar på en central plats och inte bortträngt i något hörn dit folk aldrig beger sig

MED SKOLBIBLIOTEKET I FOKUS har åtta skolor, med 10 personer från varje skola (lärare, bibliotekarie, rektor) deltagit i arbetet med att utveckla sin skola. Inriktningen har fokuserats på läsutveckling och informationsökning. Projekt >>Helvetesgapet<< är ett uppdrag från Skolverket som Regionbibliotek Västra Götaland medverkat i till-sammans med GR Utbildning samt Göteborgs Universitet, institutionen för pedagogik och didaktik.

Vad man bland annat har kommit fram till är att skolbiblioteket bör ges en central plats i skolbyggnaden. Louise Limberg som är en av forskningsledarna menar att arbetet med att utveckla skolbiblioteken dessutom tjänar som ett utmärkt sätt att komma igång med processen att *lära sig lära*, både

vad det gäller elevernas men även lärarnas eget lärande. Skolbiblioteket, med sin litteratur (som ska vara relevant för dagens behov), och möjligheter till informationssökning, inskränker sig inte till det egna klassrummet utan är en angelägenhet för alla. Och kan med rätt navigation bli det nav där kunskapen står att hämta.

Nu återstår för respektive skola att utarbeta sin utvecklingsplan, att bygga broar över gapet, kanske kommer någon att ro, eller hoppa ...

På Helvetesgapets hemsida kan du läsa allt om hur idén, som blev ett uppdrag, föddes, och om hur arbetet lagts upp samt reportage om skolornas arbete och utveckling.

Malin Koldenius
malin.koldenius@vgregion.se
www.helvetesgapet.to

Presentation av Regionbibliotekets anställda Give me five!

Ann-Christine Andersson, assistent, Boråskontoret

Bakgrund: Drömmen fanns tidigt att bli slöjdlärare men det var hos Landsfiskalen i Ulricehamn hon hamnade och skrev strafförelägganden och stämningsansökningar. Den 10 april 1975 blev hon ombedd att "rycka in" 14 dagar på Stadsbiblioteket, det blev några fler, nu har det gått 27 år.

Familj: 2 döttrar, 3 barnbarn, man och katt.

Bor: Söder om Ulricehamn, mitt ute på landet i maken Alfs föräldrahem Pedersbo. "Vi har 10 hustak att ta hand om".

Intressen: Handarbete, handarbete, handarbete. Och så förstås att ta hand om gården, Gärna resor också - men jag flyger inte!

Drömmer om: Att bli pensionär - för att få göra allt det där som man annars inte hinner med!

ann-christine.andersson@vgregion.se

Ann-Christine Andersson hemma på gården utanför Ulricehamn

Nytt utseende på Barnens Bibliotek

Hur gammal kan en varg bli?

? FAKTA? TIPS?

HUR?

Lättläst, spännande och rolig?

FRÅGA

www.barnensbibliotek.net

www.barnensbibliotek.net